

Starptautiskā augu veselības gada pasākumi Latvijā

2018. gada 20. decembrī Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālā Asambleja pieņēma rezolūciju, kurā pasludināja 2020. gadu par Starptautisko augu veselības gadu. Starptautiskā augu veselības gada moto ir “Sargājot augus, sargājam dzīvību!”. Šā gada mērķis ir organizēt aktivitātes ar plašas sabiedrības iesaisti, kas uzsvērtu augu veselības nozīmi pārtikas drošības uzlabošanā, vides un bioloģiskās daudzveidības aizsardzībā un ekonomiskās attīstības veicināšanā.

Pēdējo desmit gadu laikā starptautiskā ceļošana un tirdzniecība ir trīskāršojusies, un kaitēkļi, kā arī dažādas augu slimības visā pasaulē izplatās arvien straujāk un iepriekš nekonstatētās vietās, nodarot lielu kaitējumu vietējiem augiem un videi. Klimata pārmaiņas un cilvēku darbības ir mainījušas ekosistēmas, samazinājušas bioloģisko daudzveidību un radījušas jaunus riskus lauksaimniecībai, mežsaimniecībai un videi kopumā. Augu kaitēkļi un slimības bojā kultūraugus, samazina pārtikas pieejamību un palielina tās izmaksas. Rūpējoties par augu veselību, mēs saglabājam un aizsargājam vidi, mežus un bioloģisko daudzveidību.

Latvijā šogad tiks organizēti vairāki pasākumi, kas vērsti uz plašas sabiedrības izglītošanu, īpaši izceļot jauniešus un bērnus, ceļotājus, kā arī cilvēkus, kuriem dārzkopība ir vaļasprieks. Profesionāli un politikas plānotāji tiks iesaistīti diskusijās par nākotnes perspektīvām augu veselības jomā.

Valsts augu aizsardzības dienests (VAAD) sadarbībā ar Zemkopības ministriju, Valsts meža dienestu, AS “Latvijas valsts meži”, Latvijas Lauksaimniecības universitāti, Latvijas Universitāti, nozares nevalstiskajām organizācijām un citiem sadarbības partneriem rīkos kopīgus pasākumus.

Pasākumi Latvijā:

1. Starptautiska konference “Augu veselība – nākotnes izaicinājumi”

27. martā Latvijas Nacionālās bibliotēkas Ziedoņa zālē

Konferences tematika: Globālās tirdzniecības un klimata izmaiņu ietekme uz augu veselību – starptautiskais, reģionālais un nacionālais līmenis. Kā mainīsies lauksaimniecība, mežsaimniecība, augu produktu eksports un imports turpmākajos desmit gados.

Konferences saturs/tematiskie bloki:

I. Globālais (pasaules) kontekstā ar ES un LV

II. Reģionālais (nozares):

- Augu aizsardzība
- Lauksaimniecība
- Mežsaimniecība/kokrūpniecība

III. Nākotnes vīzija:

- Sēklas
- Integrētā augu aizsardzība
- Fitosanitārie pasākumi

Konferences dienā tiek atklāta **Ceļojošā izstāde** (skat. 3.punktu).

Konferencē tiks prezentēts valsts akciju sabiedrības “Latvijas Pasts” izdotsis Augu veselības gadam veltītais pastmarkas komplekts.

2. Ģimenes diena “Viss par augu veselību bērniem un vecākiem”

28. martā Latvijas Nacionālajā bibliotēkā

Ģimenes dienas mērķis ir vecākiem ar bērniem interaktīvā veidā sniegt zināšanas par augu veselību lauksaimniecības un mežsaimniecības kontekstā.

Pirmā stāva vestibilā izvietotas 11 pieturas, kuras dekorētas ar instalācijām, kas attēlo augus, kokus un milzīgus kukaiņus. Katrā pieturā savas jomas speciālisti dienas garumā konsultēs apmeklētājus, vadīs spēles un aktivitātes bērniem. Pasākuma apmeklētājiem – konkursu uzvarētājiem – paredzētas pārsteiguma balvas.

Paralēli visas dienas garumā atsevišķā lekciju zonā notiks dārzkopības speciālistu lekcijas.

Pieturas punkti:

1) “AUGSNE”

Demonstrēsim 50 dažādas augsnes, kas sastopamas Latvijā. Katram pasākuma apmeklētājam būs iespēja noskaidrot, kāda ir augsne pagastā vai novadā, kur viņš vai viņa vecāki vai vecvecāki dzīvo, kā arī uzzināt par šīs augsnes raksturīgākajām īpašībām.

Būs iespēja iegūt informāciju par augšņu agroķīmisko izpēti, kas ir viens no priekšnoteikumiem, lai zinātu, kādas un cik daudz barības vielu būtu nepieciešams, lai augs būtu “paēdis”, vesels un spētu dot optimālu ražu.

Aktivitāte bērniem, izmantojot augsnes motīvu.

2) “MEŽĀ”

AS “Latvijas valsts meži”, Valsts meža dienesta un zinātniskā institūta “Silava” darbinieki organizēs dažādas aktivitātes saistībā ar meža kaitēkļu atpazīšanu. Šajā pieturā izvietoti lieli meža kaitēkļu maketi.

3) “ZAĻIEM SUVENĪRIEM - NĒ!”

Informēsim ceļotājus par riskiem, no ārvalstu ceļojumiem Latvijā ievedot “zaļos suvenīrus” – augus, sēklas, augļus, dārzeņus un ziedus.

Tiks izmantoti Eiropas un Vidusjūras starptautiskās augu aizsardzības organizācijas (EPPO) informatīvās kampaņas “Nepakļauj riskam!” (“Don’t risk it!”) vizuālie materiāli.

4) **“KAITNIEKI TUVPLĀNĀ”**

Nacionālās fitosanitārās laboratorijas eksperti apmeklētājiem mikroskopos demonstrēs augu kaitēkļus un slimību bojājumus.

Aktivitāte bērniem – iespējams uzzīmēt mikroskopā redzēto baktēriju.

5) **“AUGU DETEKTĪVS”**

VAAD darbinieki stāstīs un demonstrēs, kā pēc ārējām pazīmēm var atpazīt dažādas uz lauka un dārzā sastopamās augu slimības un kaitēkļus. Darbinieki konsultēs apmeklētājus.

Vairākas aktivitātes, spēles bērniem, piemēram, kukaiņu ģimeņu noteikšana – vienas sugas pieaugušo kukaiņu un mazo kāpuru atrašana.

6) **“SĒKLU PASAULE”**

Viss par augu sēklām, kādai jābūt sēklai, lai izaugtu kvalitatīva raža. VAAD Nacionālās sēklu kontroles laboratorijas darbinieki uzdos uzdevumus ar augu sēklu atpazīšanu. Radošā darbnīca bērniem.

7) **“INVAZĪVĀS SUGAS”** (izvietota LNB “Draugu telpā”)

Viss par invazīvajām augu sugām un arī dzīvniekiem, lielākais uzsvars uz latvāņiem.

VAAD sadarbībā ar Dabas aizsardzības pārvaldi un Daugavpils Universitāti.

Lekcijas pieaugušajiem un aktivitātes bērniem.

Lekcijas/konsultācijas par šādām tēmām:

- Invazīvās sugas – augu konkurenti;
- Latvāņu ierobežošanas metodes;
- Veiksmes stāsti (Cēsu, Siguldas, Rīgas pašvaldības);
- Apgaumi un kā rīkoties.

8) **“AUGU VESELĪBAS SPĒLE”**

Aktivitāte bērniem, veidota pēc galda spēles “Cirks” motīviem. Princips – augu veselību veicinošie elementi ved uz augšu (uz finišu), augu veselībai kaitējošie elementi – uz leju.

9) **“AGRONOMS”** – Latvijas Lauksaimniecības universitātes (LLU) studenti un pasniedzēji stāstīs par agronoma profesijas apguves iespējām LLU.

10) **“BIOLOGS”** – Latvijas Universitātes (LLU) studenti un pasniedzēji stāstīs par biologa profesijas apguves iespējām LU.

11) **“LAUKOS”** – Latvijas lauku konsultāciju un izglītības centra pārstāvji stāstīs par dzīvi laukos.

Lekciju cikls:

- Augu aizsardzības pasākumi mazdārziņā (profilaktiskie pasākumi, neķīmiskās metodes) (VAAD);
- Padomi piemājas dārzniekiem (“Latvijas Dārznieks”);
- Saruna par kokiem (kas notiek ar ozoliem, gobām, kastaņām), riska faktori, slimības un kaitēkļi (VAAD, LVM, VMD, Silava, “Labie koki”);
- Kā pareizi sagatavot augsni (augsnas ķīmiskie elementi, mēslošana, kaļķošana) (VAAD);
- Augu veselība (bīstamākie karantīnas organismi, augu pases, fitosanitārie sertifikāti) (VAAD).

3. Ceļojošā izstāde

Izstādes oficiālā atklāšana paredzēta 27. martā, konferences dienā, Latvijas Nacionālajā bibliotēkā, bet daļa izstādes jau ar 10. februāri tiks eksponēta LLU. Pēc atklāšanas izstāde aptuveni mēnesi būs apskatāma Latvijas Nacionālās bibliotēkas Tehnoloģiju un dabaszinātņu lasītavā, kur notiks arī lekciju cikls par augu veselību.

Gada laikā izstāde apceļos Latvijas lielākās pilsētas – Valmieru, Rēzekni, Daugavpili, Liepāju un Ventspili.

Izstādi veidos trīs daļas:

- 1) 22 augu kaitēkļu makro fotogrāfijas;
- 2) piecas planšetes – fakti par augu veselības gadu un informācija par izplatītākajām augu karantīnas slimībām pasaulē un Latvijā;
- 3) piecas kolekciju kastes ar kaitēkļiem un augu slimību herbāriju (ar aprakstiem).

4. Augu veselības diena skolās

VAAD koordinēs ekspertu komandu no citām iesaistītajām organizācijām (mežkopības, dārzkopības, agronomijas pārstāvjus no valsts iestādēm un nevalstiskajām organizācijām).

Vienlaikus uz skolu dosies 2–3 eksperti. Pasākuma ilgums 45 x 45 min., piedalīsies 5.–8. klašu skolēni. Pēc skolas izvēles pasākums varēs notikt zālē, tad piedalīsies vairākas klases vai arī piedalīsies viena klase, un tas notiks klases telpā.

Pasākums sastāvēs no divām daļām: prezentācijas un aktivitātēm.

Prezentācija – atkarībā no piesaistītā eksperta katrai skolai tēmas var atšķirties. Eksperts stāstīs vispārīgu informāciju par augu veselību, kas tiks papildināta ar to jomu, kurā eksperts darbojas.

Aktivitātes/spēles:

- 1) Sēklu atpazīšana;
- 2) Augu kaitēkļu un slimību atpazīšana (galda spēles, puzzles u. c.);
- 3) Īpašā augu veselības spēle.

Skolas, kas piedalīsies pasākumā, saņems informatīvu materiālu komplektu (darba burtnīcas, izglītojošās spēles).

5. Augu veselības telts apceļo Latviju

Īpaša Augu veselības telts, kura piedalīsies vismaz 12 dažādos brīvdabas pasākumos visā Latvijā, tajā skaitā festivālos, pilsētu svētkos, profesionālos lauksaimniecības un dārzkopības pasākumos.

VAAD koordinēs ekspertu komandu no citām iesaistītajām organizācijām (mežkopības, dārzkopības, agronomijas pārstāvjus no valsts iestādēm un nevalstiskajām organizācijām).

Teltī būs iespēja uzzināt ar augu veselību saistītu informāciju, un izmēģināt dažādas aktivitātes, kas būs saistošas gan maziem bērniem, gan arī pieaugušajiem.

6. Orientēšanās spēle botāniskajos dārzos

Sākot ar 14. maiju, apmeklētājiem tiks piedāvāts piedalīties Augu veselības orientēšanās spēlē Nacionālajā botāniskajā dārzā Salaspilī un LU Botāniskajā dārzā Rīgā.

Pie biļešu kasieres varēs saņemt A5 formāta lapu ar spēles uzdevumu, rezultātā – uzrādot izpildīto spēles uzdevumu, visi apmeklētāji, kas izpildījuši visus spēles nosacījumus, piedalīsies orientēšanās spēles gala balvu izlozē.

Spēles būtība – pēc konkrētas kartes shēmas botāniskā dārza teritorijā jāatrod augi, pie kuriem izvietota informācija par riskiem, kādi apdraud šo augu.

Augu aizsardzības dienas ietvaros LU Botāniskajā dārzā Rīgā paredzētas dažādas aktivitātes Augu veselības telts apmeklētājiem.

7. Pastmarka

Valsts akciju sabiedrība “Latvijas Pasts” izgatavos Starptautiskajam augu veselības gadam veltītu pastmarku.

Pastmarkas komplekts tiks prezentēts 27. martā konferences laikā.

8. Velobrauciens

25. aprīlī Rīgas velo nedēļas ietvaros tiks organizēts aptuveni 20 km garš velobrauciens, kura laikā dalībnieki iepazīs dažādus ar augu veselību saistītus objektus un noteiktos kontrolpunktos piedalīsies aktivitātēs.

9. Konkursi

Gada laikā tiks organizēti dažādi erudīcijas konkursi jauniešiem. Piemēram, janvārī–februārī notiks Agronomu biedrības izsludinātais konkurss mazpulkiem. Konkurss noslēdzoties, labākie darbi tiks apbalvoti.

10. Dalība sporta pasākumos

7. martā VAAD komanda “Nepakļauj riskam!” piedalās Sieviešu dienas rallijā, kā arī komanda piedalās “Drosmes skrējiena” vairākos posmos, tādējādi, veicinot plašas sabiedrības atpazīstamību un popularizējot Starptautiskā augu veselības gada idejas.

11. Sociālie tīkli

Ar 2020. gada 1. janvāri ir izveidots Starptautiskā augu veselības gada [INSTAGRAM profils](#).

Pasākumiem un aktivitātēm tiks izmantoti VAAD esošie sociālo tīklu konti ([Twitter](#), [Facebook](#), [Youtube](#)).

Vienotai komunikācijai sociālajos kontos par augu veselības gada pasākumiem tiks izmantoti šādi tēmturi un mirkļbirkas: [#AuguVeselibasGads2020](#); [#AuguVeseliba](#); [#PlantHealth](#); [#IYPH2020](#); [#IYPH](#)

Informāciju sagatavoja:

Dace Ūdre
Valsts augu aizsardzības dienesta
sabiedrisko attiecību speciāliste,
26425173
dace.udre@vaad.gov.lv